

Matic Vidic

SMERNIK ZA

**Popotnice
preizkušenega
logoterapevta**

SMISEL

Matic Vidic

SMERNIK ZA

**Popotnice
preizkušenega
logoterapevta**

SMISEL

CELJSKA MOHORJEVA DRUŽBA
— Prva slovenska založba —

Tebi,

bi se ti včasle morda zdi, da delaš vse narobe,
bi se ti še intam zdi, da je vse brez smisla,
pa vendar včas, da je lahko vse drugače...

PREDEN ZAČNE UTRIPATI ...

Morda so bila kriva tista mogočna drevesa pred stavbo, morda življenjske prelomnice, ki so nas tako ali drugače zadele, morda vznemirjenost pred neznanim ... Občutka ob prvem koraku v tisto predavalnico verjetno nihče od nas ne bo nikoli pozabil. Dvanajst študentov, dvanajst povsem različnih zgodb, dvanajst iskalcev, ki smo po sledi kruhovih drobtin skozi gozd težkih življenjskih preizkušenj prišli do Viktorja Frankla in njegove logoterapije.

No, ja. Pravzaprav smo prišli do drobne črnolase gospe v volnenem kostimu in toplih visokih čevljih. Sicer zdravnica je v vlogi profesorice delovala samozavestno in suvereno. Spregovorila je. Za vse si je vzela svoj čas, nekako globoko prepričana, da ji nič pomembnega ne more uiti. Če se je na trenutke zdela neorganizirana, je bilo to samo zato, ker so se ji formalnosti zdele banalne in nepomembne. In kdo bi ugovarjal ženski, ki je ob zahtevni službi psihiatrinje in številnih dodatnih projektih vzgojila šest otrok ter doktorirala pri 77 letih?

Takrat nihče od nas ni vedel, kako malokrat bomo Cvijeto Pahljina še imeli priložnost poslušati, nismo vedeli, da smo zadnja generacija specializantov logoterapije v tistih okvirih in nihče si ni znal predstavljati, kako drugačna bodo zaradi nje zdaj, štiri leta pozneje, naša življenja, ko to skupno pot pod okriljem Cvijetine hčere Barbare zaključujemo.

No, to ni čisto res. Spredaj, skoraj pri katedru je sedel fant odločnega obraza in zavzeto tipkal na svoj prenosnik.

Bil je edini, ki je že tistega prvega dne v simpatičnem dolenjskem melosu prepričano izjavil: »To bo moj poklic. To bom počel. Psihoterapevt bom.«

V poplavi različnih pristopov in stališč, kaj psihoterapevtski poklic danes v Sloveniji sploh je, je bila to smela napoved. Vsem pristopom je verjetno skupno to, da se mora posameznik na neki način razstaviti in ponovno zgraditi. Okrušene zidake prestanih travm je treba zložiti v trdne temelje s hrbtenico, na katero se lahko nasloni še kdo drug. Matičeva življenjska zgodba se je pred nami počasi izrisovala skozi besede upanja, spodbude in navdiha. Nikoli zagrenjenosti, jeze ali zamere. Tudi ko so kdaj v skupini tekle solze, ni skozi njegovo empatično sprejemanje nikoli pronicalo pomilovanje. »Tu si. Življenje je privilegij. Je priložnost. Lahko izbiraš. Zmoreš!« so bila sporočila, ki jih je v luči vedno bolj poglobljenega študija Franklove filozofije povsem naravno predajal najprej nam, svojim sošolcem, sčasoma pa vse resneje tudi svojim klientom.

Da je treba vse skupaj zapisati, se je zdel eden Matičevih najbolj naravnih prebliskov, in približno tako naraven je bil tudi moj vzgib, da sva pravi tandem, ki lahko to nameroma uresniči. Nekje na poti do knjige, katere strani zdaj obračate, sva ugotovila, da ne gre samo za zgodbo, za splet skoraj neverjetnih življenjskih okoliščin, da ne gre samo za obrtniško dovršeno zlaganje besed. Na neki točki sva se zavedla, da Duh veje in deluje po svoje.

Logoterapija pomeni zdravljenje s smislom. Viktor Frankl je znal z enim strateškim vprašanjem človekovo dojemanje sveta in njegovega trpljenja v trenutku popolnoma obrniti,

ga osmisлити. Matic Vidic poskuša slediti njegovemu zgledu. »To je moja zgodba,« pravi o tej knjigi. »Kakšna je tvoja? Kakšne so tvoje možnosti, katero boš izbral, kako te lahko pri tem podprem?« To so danes vprašanja, ki jih logoterapevti zastavljajo ljudem, ki iščejo pomoč. Naslavljajo posameznikovo odgovornost in ga usmerjajo v iskanje njegovih notranjih moči. Ker prav nikomur ne koristi, če se valja po blatu samopomilovanja in zapreda v pajčevino naučene nemoči. In verjetno te lekcije ne vzameš nikjer bolj učinkovito kot v vojaških gojzarjih.

Ljudje imamo radi zgodbe. Nemški pravnik in publicist Otto Wiemer je v začetku prejšnjega stoletja zapisal eno o gosenci:

Nobene možnosti. Šest metrov asfalta. Dvajset avtomobilov na minuto. Pet tovornjakov. En vlačilec. Ena konjska vprega.

Gosenica ne ve nič o avtomobilih. Ne ve, kako širok je asfalt. Nič ne ve o pešcih, kolesarjih, mopedistih. Gosenica ve samo, da onkraj raste zelenje. Čudovito zelenje, verjetno užitno. Želi si zelenja. Treba je tja čez. Nobene možnosti. Šest metrov asfalta. Odpravi se na pot. Krene s svojimi štrcljastimi nožicami. Dvajset avtomobilov na minuto.

Odpravi se brez ihtе. Brez strahu. Brez taktike. Pet tovornjakov. En vlačilec. Ena konjska vprega. Odpravi se in gre in gre in gre in prispe.

Zgodbe zdravijo. Oba z Maticem upava, da boste ob koncu knjige temu prikimali. V življenju smo vsi iskalci.

Čisto tako, kot tista dvanajsterica iz uvoda, ki jo je v eni svojih zadnjih nalog ob sebi zbrala Cvijeta Pahljina. Bilo je dovolj, da nas je poslala na pot ...

In včasih je preprosto treba narediti korak. Brez iht, brez strahu, brez taktike. Treba je sesti za krmilo in stopiti na plin. Da bi se vam vedno prižigali pravi smerniki!

Saška Ocvirk

ŠIBA "TA TRMASTE" ŠOLE

Imam se za dobrega voznika, čeprav moja žena pravi, da sem »frfrast«. Resda med vožnjo precej rad opazujem pokrajino, ampak tega nimam za prevelik greh. Še posebej me pritegne kmetijska mehanizacija, zato priznam, da sem v času kmečkih del na poljih ob cesti morda bolj raztresen voznik, ampak še vedno zelo pri stvari. Sem tudi varčen voznik, zlasti ker moj avto to ravno ni. Bolj ko je ta bencinski avtomatik požrešen, bolj ga skušam z načinom vožnje držati na vajetih. Tega vam na razlagam, da bi se hvalil s svojimi vozniškimi sposobnostmi, vsekakor pa je nujen okvir za zgodbo, ki vam jo bom povedal. Takega vozniškega stresa namreč nisem doživel ne kdaj prej ne kdaj pozneje.

Leta 2018 sva z ženo Petro odpotovala na Irsko. Tam sva najela avto in tik preden sva sedla vanj, me je vprašala, ali sem res prepričan, da bo šlo. Konec koncev Irci tako kot Angleži vozijo po »napačni« strani ceste. Vklopil se je moj avtomatiziran odgovor za vsako priložnost, ko me

kdo sprašuje o mojih zmožnostih. »Če zmorejo drugi, zmorem tudi jaz!«

V Dublinu sva pristala okrog druge popoldne, ki je verjetno po vseh mestih sveta uvod v špico prometne norišnice. Na letališkem parkirišču sva poiskala nama dodeljeni avto. Še ves zadovoljen sem se postavil k vratom, ki bi jih doma odprl kot sovoznik. In takrat me je prvič stisnilo v prsih. Preplavila sta me tesnoba in strah. Mogoče sem se malo precenil. Znabiti, da bo tole teže, kot sem predvideval ...

Takrat sem še kadil. Od vsega hudega, kar se mi je motalo pred očmi in v trebuhu – pa tega seveda niti pod razno nisem smel pokazati svoji ženi – sem si eno prižgal. Utrujen, od vročine in gneče pa tudi malo razdražen, sem sedel v avto, se pripel z varnostnim pasom, položil eno roko na volan, drugo na menjalnik in počasi speljal do zapornice. O, moj Bog! Vse, čisto vse je bilo narobe. Ročica menjalnika je bila na napačni strani, okence za dvig zapornice tudi, moja Petra pa sploh. In da je bil šok še večji, je najin mali avto s parkirišča zapeljal naravnost v zabasano petpasovno krožišče!

Vsa tehnologija in navigacija nista mogli kaj dosti omiliti mojega pomanjkanja »levih« vozniških izkušenj. Zapeljala sva naravnost v pločevinasti kaos in se od strahu in zmede v neverjetni gneči nekaj časa brez besed vozila v krogu. Naredila sva en krog, potem drugega in tretjega ... Nisem jih več štel, ko sem se končno počutil dovolj mirnega, da sem lahko zavil na avtocesto ter se odpeljal novim dogodivščinam naproti.

Še dolgo me je vsakič stisnilo, ko se je na »napačni« strani vozišča mimo mene zapeljal avto, vendar sem

sčasoma zmogel odtrgati pogled z asfalta. Pokrajina te zelene dežele me je povsem očarala. Tisto potovanje se mi je zapisalo med najlepša doživetja v življenju. Konec koncev tudi zaradi »napačne« strani ceste. Še danes me greje spomin na občutek, da sva bila v tisti godlji s Petro skupaj in sva skupaj tudi zlezla ven.

Sedeš v avto, za krmilo svojega življenja ... in potem se voziš, voziš, voziš. Glej no, glej, spet en tak kup smeti ob cesti! Je mogoče, da je še nekdo postavil lopo na tako neumno mesto? Pa to drevo, res je podobno tistemu, ki mi je že prej zastiralo pogled ... Ko se začno podobe le preveč ponavljati in postaja vse skupaj že dolgočasno, ugotoviš, da se voziš v krogu. Naj še tako pritiskaš na plin, se še tako zaganjaš, ves čas ostajaš v istih kolesnicah in istih vzorcih. Čas teče, nestrpnost in vznemirjenost se ti v želodcu fecljata v ogromno neprebavljivo gmoto, cilja pred teboj pa ni in ni ...

Od zunaj vse skupaj gotovo ni videti dosti bolje. Kak naključni opazovalec malo postoji in nejeverno dvigne obrv. »Tale pa lovi svoj rep,« morda skomigne z rameni in za dobro mero še zamahne z roko. »Cepec, pojma nima ...« mu užaljeno zasikaš izza volana in še bolj pritisneš na plin. Malo se sicer že smiliš sam sebi, ker tole pa res nekam traja ... In postaja tudi nevarno! Čeprav ne prideš nikamor, ti to ne prihrani prometnih travm vedno bolj polnih večpasovnih krožišč – kjer se tvojemu lastnemu hrupu pridruži

še tuje hupanje, prerivanje in izsiljevanje z leve in desne. V nekem trenutku ti postane jasno, da te samo en nesrečni trzlaj loči od prometne nesreče.

Tudi če ni tako dramatično, se nam to nesrečno vrtenje v krogu kdaj pa kdaj zgodi vsem. Včasih traja tako dolgo, da nam zmanjka goriva. Slovenci v krožišča postavljamo vse sorte okrasja, bencinske črpalke med njimi še nisem opazil. Res ni prijetno sredi največje prometne konice obtičati na mestu, ker nimaš več trohice energije. Hupanje postaja vedno glasnejše, za nami se nabira kolona, včasih skozi odprto okno kak prenapetež izpusti kakšno sočno. Če imamo res smolo, zmeda preraste v nalet in se konča s katastrofo. Vse to samo zato, ker nismo uspeli pravočasno najti izvoza, se spraviti iz praznega teka in z mrtve točke v akcijo.

Ko se oziramo nazaj in analiziramo, kaj vse je šlo narobe, si moramo skoraj vedno priznati, da je bilo opozoril več kot dovolj. Tisti starec, ki je ob cesti zmajeval z glavo in odmahoval z roko, očitno le ni bil tak cepec, mar ne? Kako smo lahko včasih povsem gluhi in slepi za vsa »alarmna opozorila« ob poti? Pa se jih učimo brati že iz pleníc. Tudi mama najprej reče, nežno in dobrohotno, potem morda sledi nasršen očetov pogled, in če res ni druge, še »ročni vnos informacij«. Ker zlepa pač nismo dojeli.

PREROKBA ATA TONETA

Že od ranega otroštva sem bil tesno povezan s kmetijo svojih starih staršev, ki za takratne razmere sploh ni bila

majhna: deset krav, štirje pujsi, deset kokoši, pet zajcev, šest mačk, en pes in dva traktorja z vsemi mogočimi priključki. Kot najstnik sem na tej kmetiji nekaj časa celo živel. Tu je bila največja vrednota delo. Za tem je moj zdaj že pokojni stari oče stal kot pribit. Sam je očeta izgubil v vojni in je moral že kot otrok prevzeti vlogo hišnega gospodarja. Skrbel je za svojo mlajšo sestro, za kmetijo in posredno še za nekaj okoličanov, ki so bili od nje odvisni. Redko se je smejal, vedno pa tuhtal in načrtoval, kaj vse bo še dozidal, postavil in obnovil. Nobenega dela se ni ustrašil, seveda pa je bilo samoumevno, da smo mu bili drugi družinski člani pri teh njegovih projektih brezpogojno na voljo. Prinašali in podajali smo mu orodje ali material ter ga z rokami in nogami podpirali pri vseh njegovih zamislih.

Če sem kot otrok še občudujoče in pohlevno hodil za atom Tonetom, je to v puberteti postalo precej »brez veze«. Če sem takrat kaj imel, so bili to sanje in veliki načrti. Najprej se mi je zdelo, da bi lahko postal duhovnik, potem sem se s kitaro v roki videl kot rock zvezda, še malo pozneje kot vrhunski podjetnik in nato kot vpliven politik. Ata me je sprva pri vseh idejah podpiral in prenašal, iz prve vrste gledal, kako so se visokoleteče ideje druga za drugo raztreščile, vse pogostejše odkimaval z glavo in nazadnje kot realist in racionalist ugotovil, da iz mene ne bo nič.

Ata je bil vse življenje med samimi ženskami. Rasel je brez očeta, samo z mamo in mlajšo sestro. Potem se je poročil in dobil tri hčere. Po dolgih letih sem mu bil jaz, njegov vnuk, prva moška družba pri hiši. Velike upe je polagal vame. Bil pa je tudi pesimistični realist, ki je ob

prvi priložnosti rekel bobu bob. Ko je torej nad mano in mojimi potenciali dvignil roke, tega ni skrival. Nobenega srečanja, nobene priložnosti ni zamudil, da mi ne bi dal tako ali drugače vedeti: »Pob, iz tebe nikoli ne bo nič.«

Še v študentskih časih se je potrudil, da mi je to povedal vsakič znova. Temeljito in uspešno se je vgraviralo vame. Čudna je ta resonanca, a bolj ko sem se fizično oddaljeval od dedove kmetije, glasneje je njegova sodba odzvanjala v meni. Gnala me je, da sem se dokazoval vedno in povsod. Moral sem imeti dobre ocene, moral sem biti aktiven študent, aktiven državljan, aktiven občan in aktiviran politik, moral sem obogateti, moral sem ... Vse sem moral. Na vsak način sem moral atu dokazati, da sem vreden. Moral sem mu dokazati, da ni imel prav, da se je o meni motil.

Iskal sem potrditev, iskal ljubezen, predvsem pa varnost. A bolj ko sem hrepenel po vsem tem, bolj ko sem se gnal, bolj sem se od vsega tega oddaljeval. Za ata tako ali tako nič ni bilo dovolj dobro. In kot nalašč sem mu z razlogi, ki so potrjevali njegov prav, uspel postreči vedno znova in znova. Vse, česar sem se lotil, je prej ali slej propadlo ali pa me je nehalo zanimati. Za noben moj projekt se zvezde niso in niso prav zložile.

IZ POLITIKE V HOSTO IN NA TLA

Hotel sem pustiti pečat in spremeniti svet. Pot se je zdela logična. Vrgel sem se v politiko. A moja politična stranka je propadla. Še več, dobesedno je izginila s političnega

prizorišča. Potem smo s partnerji ustanovili prvo podjetje, nato še drugo, a je po začetnem uspehu sledil upad in poslovna pot se je tam zame zaključila. Tretji podjetniški poskus je bil najbolj po atovem okusu, saj je vedno govoril, da je nekaj vredno samo tisto, kar ustvariš z lastnimi rokami. Lotil sem se gozdarstva. In če se je moje prvo podjetje ukvarjalo z organizacijo dogodkov, drugo pa s trženjem namizne igre, ki je promovirala seks in alkohol, bi po svoji tretji viziji morda končno lahko nekaj naredil prav. Moje novo podjetje se je ukvarjalo z lesno biomaso!

V tem podjetju sem zaposlil svojega očeta, s katerim sva po več letih zamer in težkih zgodb ponovno vzpostavila stike. Imel je resne težave z alkoholom in ni se dobro izšlo, ampak o tem pozneje. Zaposlil sem tudi nekaj prijateljev, ki so potrebovali delo. Ni jih bilo malo, saj je bila gospodarska kriza takrat na vrhuncu. Naša prva dejavnost je bila recikliranje odpadnih oken in vrat. Če ste na primer zamenjali okna, ste stara lahko odložili pri nas, mi pa smo ločili steklo, kovinske in lesene dele. Steklo in kovino smo prodali kot odpadne surovine, les pa pripravili za kurjavo. Imeli smo veliko zagona in energije, dovoljenj za delo in dejavnost pa ne prav vseh. V opravičilo naj dodam, da jih včasih zahtevajo prav nerazumno veliko. Z dovoljenji ali brez njih, zaslužili nismo skoraj nič.

Potem smo v gozdovih po sečnji začeli pobirati drevesne ostanke in jih predelovati v sekance za prodajo. Takoj je bilo jasno, da tudi iz te žagovine ne bo kruha. Domislili smo se, da bi morda lahko lesne ostanke kupili na kakšni žagi. In smo jih res. V Bosni. V Sloveniji smo jih predelali

ter kot sekance prodali v Avstrijo. Prvič smo se lotili nečesa, kar ni bilo popolna brca v temo, in prvič sem dobil občutek, da bi to lahko bila zgodba o uspehu. Posrednik iz Bosne mi je predlagal, da naj zakupim celoletno proizvodnjo žage, kar bi nas dolgoročno založilo s surovino. Zdelo se je dobra ideja, človek pa pošten.

Zbral sem denar, plačal ... in se za vse skupaj obrisal pod nosom. Naenkrat iz Bosne ni bilo več ne mešetarja ne lesnih ostankov. Spet sem bil brez vsega, spet na začetku, bolj na tleh kot kdajkoli prej. Veliko sem molil. Ko mi je bilo najhuje, ko mi ni preostalo nič drugega, mi je ostala samo še molitev. Tako močno sem si želel dokazati atu, da se moti, pa so vsi moji »dosežki« potrjevali, da je imel prav.

Potem pa sem izsledil upravljavca večje površine gozdov in zdelo se mi je, da so moje molitve končno uslišane. Načrtno sem se inštaliral v njegovo delovno okolje. Vsi poslovni gurui so tako trdili in tudi sam sem močno verjel, da v poslu ne smeš nobene stvari prepuščati naključju. Priložnost si nenazadnje ustvariš sam. Tako sem naenkrat »po naključju« hodil jest prav tja, kjer je malical on, začel sem obiskati izobraževanja in sejme, ki jih je obiskoval on, in tako sva se seveda enkrat »po naključju« morala srečati in spoznati. Spoprijateljila sva se in dal mi je priložnost, da se dokažem.

Janko je verjel vame, in tako smo z ekipo fantov, ki so prav tako verjeli vame, zanj začeli opravljati vzdrževanje in nego gozda. To v praksi pomeni, da v dobro donosnejše vrste trebimo drevesa pri rasti – kjer sta skupaj smreka in hrast, mora prva dati prostor drugemu, kjer sta skupaj bukev in gaber, odleti slednji, in tako naprej. To je bilo

slabo plačano delo, vendar je bilo delo. Zadostovalo je, da smo z zaslužkom kupili prvo motorno žago, potem še eno, opravili vse potrebne tečaje za sečnjo in spravilo lesa, kupili potrebno opremo in začeli resno delati.

Še vedno je bilo ogromno ročnega dela, traktorje smo namreč najemali pri bližnjih kmetih. Potem pa smo si na lizing privoščili svojega. Kupili smo velik nov gozdarski traktor – Landini Powerfarm 100. Če smo se pred tem počutili kot gozdarji izpred tristo let, je ta mrcina pomenila resen delovni preobrat. Z njo je prišel tudi občutek uspeha. Saj sem vendar imel večji traktor kot ata. Pa me je pohvalil? Je to sploh opazil? Sem dobil potrditev? Seveda ne. Pravzaprav se ni več trudil niti pogovarjati z mano. Kmalu zatem je zbolel in umrl.

S tem pa so se vsa zlovešča znamenja, ki so me spremljala že vso pot, samo še okrepila. Zdelo se je, da je vse, kar je lahko šlo narobe, narobe tudi šlo: naročniki niso plačali opravljenega dela, za plače ni bilo denarja, zgrešili smo parcelo in sekali v napačnem gozdu, ustavila nas je dolga zima ... Skoraj sem pozabil, kakšen je dan z vsaj kakšno dobro novico. In šlo je samo še navzdol.

Tisto jesen smo imeli sicer veliko dela, vendar občutek ni bil pravi. Jesenska vlažna in meglena jutra so v gozdu še bolj morbidna kot kje drugje. A ker so bili dnevi vse krajši, smo svit pričakali med drevesi in domov odhajali v poznem mraku. Kot »direktor« sem večino časa iskal posel, ko je zaradi bolniške ali dopusta kdo umanjkal, pa sem vskočil tudi v delovnem kombinezonu. A kot rečeno, nič ni bilo zares prav. Sledile so lekcije, ki sem jih očitno moral vzeti, ker nežnih opozoril nisem dojel.